

การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน  
ในจังหวัดจันทบุรี

The Practical use of the Royal Sufficiency Economy with Community Enterprise  
in Chanthaburi Province

ธนวุฒิ พิมพิกิ\* จันทนา ฤทธิสมบุรณ์

คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Thanawut Pimki\* and Jantana Ridsomboon

Faculty of Social Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-Ok

## บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนลักษณะต่างๆ และศึกษาเปรียบเทียบระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน 4 ลักษณะคือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจบริการ กับทั้งศึกษาข้อคิดเห็นและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 388 คน และจัดประชุมกลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ 50 คน เพื่อวิเคราะห์ SWOT เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและแบบบันทึกสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบดังนี้ 1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด แนวปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้สูงได้แก่ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว และหลักการไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก 2) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามลักษณะของกิจการ 4 ลักษณะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะกิจการต่างๆ เป็นรายคู่พบว่ากลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่กลุ่มเกษตรกรรมกับ

กลุ่มอุตสาหกรรม, กลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มธุรกิจบริการ 3) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

**คำสำคัญ :** เศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชน

## Abstract

The purposes of this research were to study the possibility of applying the Royal Sufficiency Economy to various types of community enterprises and compare the level of applicability in four different types of community enterprises: commercial firm, agricultural, industrial, and service business. The research also studied recommendations and appropriate practice guidelines of the application. Quantitative data was collected from 388 entrepreneurs of community enterprises in Chanthaburi province and 50 experts in a focus group discussion for SWOT analysis. The research instrument was comprised of questions for the interviews with the entrepreneurs and forms for experts to note some suggestions.

The findings were as follows:

1) The possibilities of applying the Royal Sufficiency Economy to community enterprises both in overall picture and different types of businesses were at the high and highest levels, respectively. The most possible practice guidelines were honesty in doing business and not taking advantage of others. The second most likely guidelines were low risk management with no debt and gradually proceeding with stability in the long term.

2) The possibility of applying the Royal Sufficiency Economy to community enterprises categorized in four types of businesses was significantly different at a 95 percent confidence level. Concerning paired comparison analysis of the four types of businesses, it was found that the agricultural and industrial businesses as well as the commercial firms and service businesses were not different.

3) The important suggestions regarding the application of the Royal Sufficiency Economy to community enterprises were the use of local raw materials and an emphasis on local employment, savings, honesty, integrity, and sharing.

**Keywords :** the Royal Sufficiency Economy, community enterprises

## บทนำ

จากสภาพเศรษฐกิจที่อ่อนไหวเป็นอย่างมากในปัจจุบัน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่นนั้นจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มให้เป็นอย่างดี องค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและเพิ่มรายได้ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวความคิดและพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ รวมถึงระดับรัฐบาลในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเผยแพร่พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 แต่การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวยังไม่เป็นผลเด่นชัดเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร และผลจากการไม่พยายามใช้แนวพระราชดำริด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเต็มศักยภาพ จึงก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในประเทศหลายต่อหลายครั้ง เศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดวิกฤติขึ้นอย่างชัดเจน ด้วยปัญหาดังกล่าวบรรดานักบริหาร นักวิชาการ นักวางแผนเศรษฐกิจของไทยจึงได้ให้ความสนใจว่า ควรนำเอาแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการจัดการด้านเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศในช่วงนี้จึงเป็นแนวทางการนำเอาแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง (Phanthasen, Premchun & Kittidetpanya, 2003)

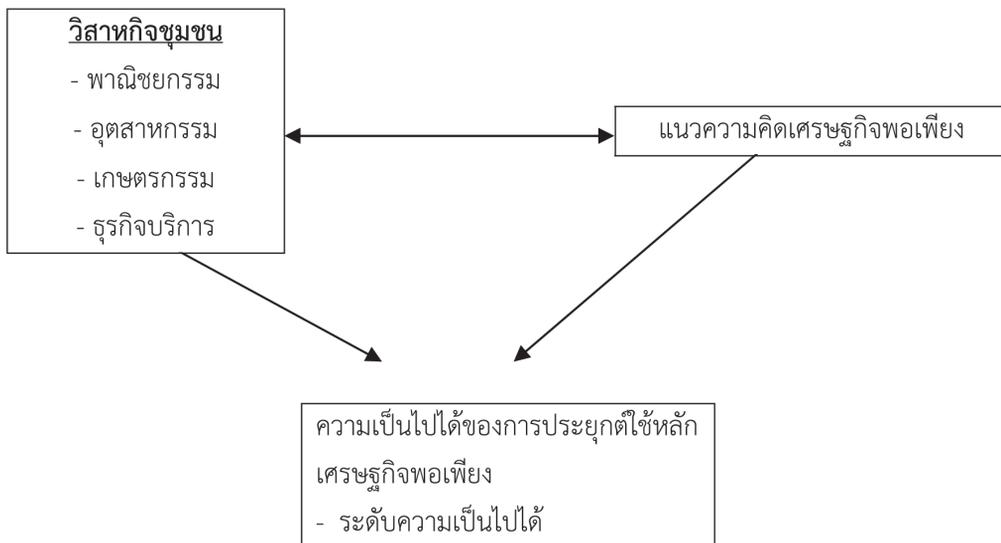
การประกอบการวิสาหกิจชุมชนส่วนมากอยู่ในชนบท และส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี จึงมีความสนใจอยากจะหาคำตอบว่าแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะสามารถนำไปใช้กับการประกอบหรือการจัดการวิสาหกิจชุมชนได้มากน้อยเพียงใดและวิธีการใดจึงจะเหมาะสมกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบต่างๆ 4 ลักษณะ คือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจบริการ การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในแต่ละประเภทควรจะเน้นความสำคัญในประเด็นใดบ้าง อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ในการจัดการการประกอบธุรกิจในสังคมชุมชนเมืองและชนบทได้อีกทางหนึ่ง เป็นการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แก่ประชาชนในชนบทในการประกอบอาชีพที่จะช่วยให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ และสร้างความมั่นคงให้แก่ครัวเรือนอันจะเป็นการเพิ่มระดับการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นได้อีกด้วย

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนลักษณะต่างๆ ในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน 4 ลักษณะคือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจบริการ ในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดจันทบุรี

## กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาร่วมกับสภาพการประกอบธุรกิจในวิสาหกิจชุมชน เพื่อทราบถึงแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้มากน้อยเพียงใด การนำแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติจริงนั้น ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง และข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการอยู่ 4 ลักษณะ โดยมีกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

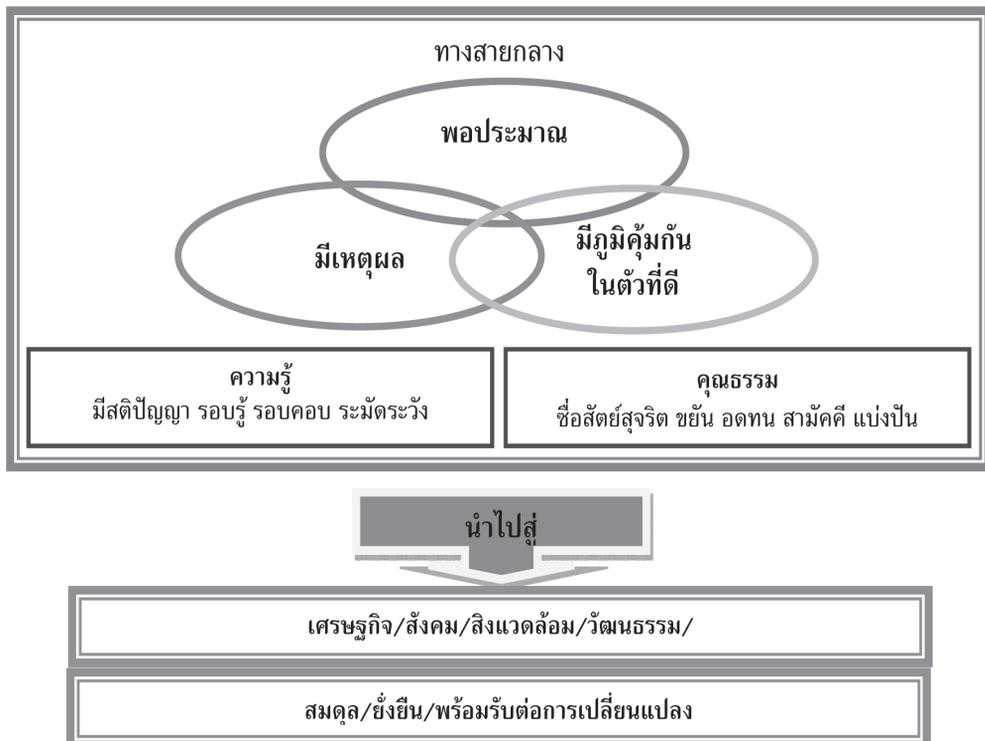


ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

## เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและผลงานวิจัยที่มีการเผยแพร่ตีพิมพ์ ทั้งที่เป็นเล่ม เป็นเอกสารแผ่นพับ รวมทั้งแหล่งข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ดังนั้น เพื่อให้ง่ายต่อการลำดับข้อมูลและความเข้าใจที่ตรงประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดและเป้าประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชว่าด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ทรงพระราชทานตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 เป็นต้นมา โดยสามารถแสดงโครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจนขึ้นด้วยภาพที่ 2

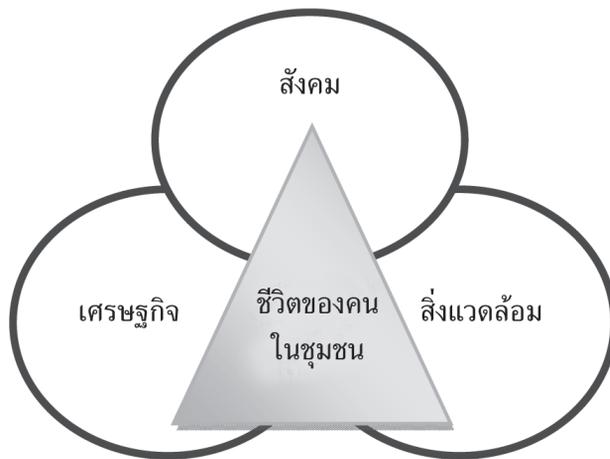


ภาพที่ 2 โครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง  
ที่มา: Sufficiency Economy Movement Sub-Committee (2006)

จากภาพที่ 2 สรุปได้ว่า ปรัชญานี้เป็นสามห่วง สองเงื่อนไข คือ สามห่วงเป็นองค์ประกอบของความพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน ส่วนสองเงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม

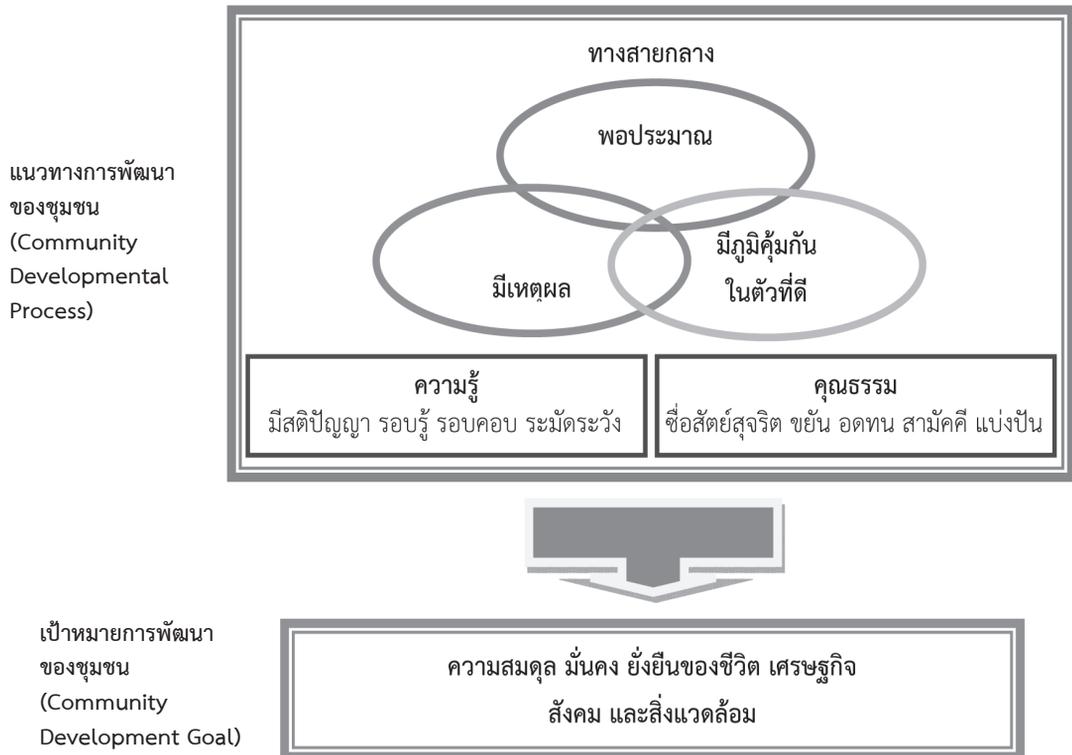
## 2. เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับงานพัฒนาชุมชน

### แผนภูมิแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน



ภาพที่ 3 แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน  
ที่มา: Rupkumdee (2008)

เมื่อนำแนวทางการพัฒนามนุษย์และสังคมที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืนตามแนวทางสายกลางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้



ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: Rupkumdee (2008)

### 3. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสังคมแต่ละระดับ

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติแก่ประชาชน โดยยึดหลักทางสายกลาง

แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมได้ทุกระดับขออย่าว่าเศรษฐกิจพอเพียงมิใช่ใช้เฉพาะกับภาคเกษตร หรือยึดหลักทฤษฎีใหม่เพียงอย่างเดียว แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการแห่งการดำรงชีวิตจึงปรับใช้ได้กับทุกระดับของบุคคลในสังคม (Sufficiency Economy Movement Sub-Committee, 2006)

#### 4. วิสาหกิจชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน

##### 4.1 วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว

วิสาหกิจชุมชน (enterprise) มีความหมายครอบคลุมกว้างขวาง ตั้งแต่รัฐวิสาหกิจต่างๆ สหกรณ์ ร้านค้า ห้างหุ้นส่วน และบริษัทด้วย มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของเรา และเกี่ยวข้องกับสังคมผู้อุปโภคบริโภคเป็นอย่างยิ่ง เพราะวิสาหกิจไม่ได้เป็นแต่เพียง “กลไกการผลิต” (Production mechanism) สิ่งของและการบริการต่างๆ ให้ผู้บริโภคเท่านั้น แต่ยังเป็น “กลไกการจัดจำหน่าย” (distribution mechanism) สิ่งของและการบริการต่างๆ เหล่านั้นให้แก่ผู้บริโภค และยังเป็นสถานที่ทำงานและเป็นนายจ้างผู้สร้างงานให้แก่คนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากวิสาหกิจมีความสำคัญอย่างมากเช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่า สังคมปัจจุบันนี้คือ “สังคมวิสาหกิจ” (enterprise society) อย่างแท้จริง (Hutanuwat & Hutanuwat, 1999)

##### 4.2 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

- ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
- ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรทุน แรงงานในชุมชน

เป็นหลัก

- ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
- มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล
- มีการดำเนินงานแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ

##### 4.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การทำให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชนแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยอาจเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่าย หรืออื่นๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่นๆ ในสังคมด้วย

4.4 รูปแบบธุรกิจ จำแนกตามลักษณะของการจัดหาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

4.4.1 การพาณิชย์ หรือพาณิชย์กรรม คือ กิจกรรมซื้อมา – ขายไป

4.4.2 การอุตสาหกรรม คือ การผลิตสินค้าออกมาจำหน่าย

4.4.3 การเกษตรกรรม คือ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และแปรรูปสินค้าทางการเกษตรมาจำหน่าย

4.4.4 การบริการ คือ การจัดอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า เช่น ที่พัก การขนส่ง การเสริมสวย การบันเทิง เป็นต้น

#### 4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Phanthasan Premchun & Kiattidetpanya (2003) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม งานวิจัยนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับเศรษฐกิจทุกสาขา แต่ผู้วิจัยเน้นเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมเกษตร เพราะในสาขานอกภาคเกษตรกรรมนั้น ยังมีตัวอย่างการใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไม่มาก และไม่ชัดเจน

Piboonsarawat (2006) ได้เสนอบทความเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสรุปเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ซึ่งกล่าวถึง แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักเรียน การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับครูอาจารย์

Mungsawat (2007) ได้เสนอบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารเศรษฐกิจ” ไว้ในเอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 มีใจความว่า การบริหารเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งการเจริญเติบโตในระยะยาวอย่างมีคุณภาพ

Lekutai (2008) ได้เสนอบทความเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับภาคอุตสาหกรรมไทย” โดยนำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input Output Table) มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการ Inducement Analysis จากการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมอาหารสร้างประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ทั้งในด้านการเชื่อมโยงทางการผลิต การจ้างงานและการนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ ที่สำคัญประโยชน์ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นที่ว่า อุตสาหกรรมทางด้านอาหารไม่อ่อนไหวต่อเศรษฐกิจภายนอก

Kusumavalee (2008) ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร” ไว้ใน เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2550 ของศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทำความเข้าใจในแก่นสาระ

สำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเชื่อมโยงและสังเคราะห์เข้ากับหลักวิชาการด้านการพัฒนาองค์การ

Pengpinit et al. (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวชี้วัดความสำเร็จเกษตรพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน พบว่า ปัญหาในการทำการเกษตรกรรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัญหาภายใน ได้แก่ สุขภาพไม่แข็งแรง ขาดแรงงาน/ไม่มีผู้สืบทอดงาน ขาดความรู้และประสบการณ์ ไม่มีเงินทุน หนี้สิน รายรับรายจ่ายไม่สมดุล ครอบครัวแตกแยก 2) ปัญหาภายนอก ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำ สารพิษตกค้าง โรคระบาด ขาดตลาดรองรับผลผลิต ขาดการสนับสนุนจากภายนอก ค่าครองชีพสูงสัตว์เลี้ยงทำลายพืชผล 3) ปัญหาจากธรรมชาติ ได้แก่ ภัยแล้ง แมลงศัตรูพืช น้ำท่วม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ 4) ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ ไม่มีแหล่งน้ำ ต้นทุนการผลิตสูง ขาดพันธุ์พืชที่หลากหลาย ขาดเครื่องมือในการทำเกษตร ไม่มีที่ดินทำกิน ค่าแรงงานแพง ตัวชี้วัดความสำเร็จเกษตรพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานแบ่งออกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 7 องค์ประกอบ ดังนี้ ทาง ทางสายกลางมี 9 ตัวชี้วัดประกอบด้วยลดรายจ่าย ทำเกษตรผสมผสาน ไม่สร้างหนี้ ไม่เบียดเบียน พอใจในสิ่งที่ตนมี เอาความสุขตั้ง ทำตามกำลัง ยึดหลักธรรมและหางานเสริมรายได้ ความพอประมาณมี 8 ตัวชี้วัดประกอบด้วย พอใจในสิ่งที่ตนมี พอกินพออยู่พอใช้ ทำจากน้อยไปหามาก รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ทำตามกำลัง ไม่ตามกระแส และไม่เดือดร้อนหรือสบายเกินไป ความมีเหตุผลมี 13 ตัวชี้วัดประกอบด้วย ไม่เห็นแก่ตัว รับฟังความคิดเห็น วางแผนการทำงาน ไว้เนื้อเชื่อใจ เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำตามกำลัง เป็นผู้นำและผู้ตามให้ดี วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของงาน เสียสละ ยึดหลักธรรม ไม่ใจร้อน และจากน้อยไปหามากการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีมี 13 ตัวชี้วัดประกอบด้วย ปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก ครอบครัวยุติกัน ลดรายจ่าย ไม่ตามกระแส ปลูกไม้ผลไม่ยืนต้นและสมุนไพร ร่างกายแข็งแรง พอกินพออยู่พอใช้ มีลูกหลานสืบทอด สามัคคี แลกเปลี่ยนความคิดเห็นชุมชนเข้มแข็ง รวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน และมีเงินออม เงื่อนไขความรู้มี 9 ตัวชี้วัดประกอบด้วย ลดรายจ่าย เรียนรู้ รวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน พอใจในสิ่งที่ตัวมี ทำตามกำลัง ไม่สร้างหนี้ครอบครัวยุติกัน ปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก และทำบัญชีครอบครัว เงื่อนไขคุณธรรมมี 12 ตัวชี้วัดประกอบด้วยซื่อสัตย์ เอื้ออาทรช่วยเหลือกัน รู้จักตนเอง เลิกอบายมุข รวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเหลือกินแจก แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยึดหลักธรรม สามัคคี และรักษาสืบทอดประเพณี ความสมดุล มั่นคง ยั่งยืนมี 11 ตัวชี้วัดประกอบ สิ่งแวดล้อมดี พอกินพออยู่พอใช้ ยั่งยืนชั่วลูกหลาน ยึดหลักธรรม เอื้ออาทร ไม่เบียดเบียนฟังตนเอง ช่วยเหลือกัน รับฟังความคิดเห็นคนอื่น ซื่อสัตย์ และสามัคคี เมื่อนำทุกตัวชี้วัดมาเปรียบเทียบใน 7 องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะมีตัวชี้วัดรวมทั้งสิ้น 43 ตัวชี้วัด แบ่งออกเป็น ตัวชี้วัดที่ปรากฏอยู่ 4 องค์ประกอบมี 2 ตัวชี้วัด ปรากฏอยู่ 3 องค์ประกอบ มี 7 ตัวชี้วัด ปรากฏอยู่ 2 องค์ประกอบ มี 12 ตัวชี้วัด และปรากฏอยู่ 1 องค์ประกอบ มี 22 ตัวชี้วัด

## ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจากแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจชุมชน 4 ลักษณะ คือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจบริการ ซึ่งผู้ประกอบการดังกล่าวกำลังดำเนินการอยู่ในขณะที่ทำการวิจัย โดยสาระสำคัญของการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ คือผู้ประกอบการกิจการวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจที่กำลังดำเนินการ 4 ลักษณะ คือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจบริการในเขตจังหวัดจันทบุรี ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากรายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีพบว่ามีจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนประมาณ 7,892 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ชุด คือ

**กลุ่มแรก** ผู้ประกอบการ ได้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจในชุมชนในเขตจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามลักษณะของกิจการ 4 ลักษณะ โดยกำหนดจำนวนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง โดยใช้ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ประกอบด้วย โดยนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของกิจการได้ดังนี้

ผู้ประกอบการด้านพาณิชยกรรม	105	คน
ผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม	102	คน
ผู้ประกอบการด้านเกษตรกรรม	100	คน
ผู้ประกอบการด้านธุรกิจบริการ	81	คน
รวมกลุ่มตัวอย่าง	388	คน
<b>กลุ่มที่สอง</b> เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	50	คน

ประกอบไปด้วยตัวแทนจากมหาวิทยาลัย ปราชญ์ชาวบ้าน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี

## 2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนจากหนังสือ ตำรา เอกสาร ผลงานวิจัย ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 กำหนดขอบเขตในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามลักษณะของเนื้อหาที่ต้องการทราบ

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

## 3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย เป็นผู้ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ส่วนข้อมูลที่เป็นแนวคิด ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพได้จากการเก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 50 คน โดยผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายเรื่อง หลักการเศรษฐกิจพอเพียงและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับการประกอบการ เป็นการฟังบรรยายจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ SWOT เกี่ยวกับการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้บันทึกรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการเสนอแนะผลงานวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมในงานวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ

ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าระดับคะแนนความคิดเห็น ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนโดยข้อมูลส่วนนี้วิเคราะห์โดยใช้สถิติต่างๆ วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นข้อความเชิงพรรณนา ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยประมวลสาระสำคัญของเนื้อหา แล้วสรุปข้อมูลในเชิงพรรณนา

## 4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงปริมาณที่ใช้ได้แก่

4.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

4.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของตัวแปรอิสระที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ซึ่ง

เรียกว่า Anova โดยใช้ค่า F-test และทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Sheffe งานวิจัยนี้ กำหนดระดับค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ .05

### แนวคิดขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT

ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT ซึ่งเป็นวิธีการหรือเครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์ที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลาย และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์กิจการและลักษณะงานต่างๆ โดย Hutanuwat & Hutanuwat (1999) ได้ยกตัวอย่างในการนำเทคนิค SWOT ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์หน่วยงานหรือกิจการที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนชนบท การประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์กับธุรกิจขนาดเล็ก การประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบงานในเรื่องต่างๆ ขององค์กร การประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการทำงานของบุคลากรในองค์กร โครงการ หรือแม้กระทั่งการวางแผนการดำเนินชีวิตในครอบครัว เป็นต้น

### ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่เก็บรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมือง รองลงมาคืออำเภอสอยดาว และอำเภอท่าใหม่ มีขนาดสินทรัพย์ไม่เกิน 5 ล้านบาท แสดงว่ากิจการวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้เป็นกิจการขนาดเล็กเป็นส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 86.3 และเนื่องจากเป็นกิจการขนาดเล็ก ดังนั้นส่วนใหญ่จึงมีพนักงานไม่เกิน 10 คน รองลงมาคือ กิจการที่มีพนักงาน 11-50 คน 51 - 100 คน และ มากกว่า 100 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 61.8, 34.3, 3.1 และ 0.8 ตามลำดับ มียอดขาย ต่ำกว่า 5 ล้านบาทต่อปี จำนวนร้อยละ 86.9 และมักเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวโดยกิจการที่มียอดขายต่อปีมากกว่า 5 ล้านบาท จำนวน 51 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.1

ที่มาของแหล่งทุนที่นำมาใช้ในการเริ่มทำกิจการ ส่วนใหญ่จะมาจากทุนส่วนตัว รองลงมาคือ การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ส่วนการกู้จากแหล่งอื่นๆ มีจำนวนรวมกันคิดเป็นร้อยละ 15.5 แสดงให้เห็นว่ากิจการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรีมีแนวทางในการพึ่งตนเองในด้านเงินทุนมากกว่าการพึ่งพิงแหล่งทุนภายนอก

วัตถุดิบและปัจจัยต่างๆ ที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ส่วนใหญ่มาจากท้องถิ่น รองลงมาเป็นวัตถุดิบภายในประเทศและวัตถุดิบที่มาจากต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 94.33, 4.12 และ 1.55 ตามลำดับ ทำให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างเป็น วิสาหกิจของชุมชนที่เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นเป็นหลัก

แหล่งจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นตลาดท้องถิ่น รองลงมาเป็นตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ ทำให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างเน้นการตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศตามลำดับ

เงินทุนจดทะเบียนเริ่มก่อตั้งกิจการ หรือเงินลงทุนเริ่มแรกของกิจการต่ำสุดคือ 5,000 บาท ส่วนเงินลงทุนเริ่มแรกของกิจการที่ใช้เงินลงทุนมากที่สุดคือ อุตสาหกรรม คือ ประมาณ 60 ล้านบาท

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนปรากฏดังต่อไปนี้

1. ความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแนวปฏิบัติที่ควรจะทำและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว

2. ความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ด้านพาณิชย์กรรม อยู่ในระดับมาก โดยแนวปฏิบัติที่ควรจะทำและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก และมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับลักษณะการประกอบการด้านพาณิชย์กรรมอย่างมาก ส่วนรองลงมาได้แก่ การประกอบการโดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น และจัดการธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว

3. ความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ด้านเกษตรกรรม อยู่ในระดับมากที่สุดโดยแนวปฏิบัติที่ควรจะทำและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง และเน้นการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นแนวปฏิบัติซึ่งเกษตรกรผู้ประสบกับปัญหาหนี้สินสะท้อนออกมาได้เป็นอย่างดี ส่วนรองลงมาได้แก่ การประกอบการโดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น และจัดการธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว

4. ความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ด้านอุตสาหกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยแนวปฏิบัติที่ควรจะทำและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง และเน้นการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาวเป็นหลัก และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศตามลำดับเป็นหลัก

5. ความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ด้านธุรกิจบริการ อยู่ในระดับมาก โดยแนวปฏิบัติที่ควรจะทำและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดการ

กิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาวเป็นหลัก ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรองลงมาได้แก่ การบริหารกิจการที่เน้นบริหารที่มีความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาคตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศตามลำดับเป็นหลัก

จากการเปรียบเทียบระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน

**ตารางที่ 1** เปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน 4 ลักษณะโดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.762	3	2.921	10.814	.000
ภายในกลุ่ม	103.713	384	0.270		
<b>รวม</b>	<b>112.475</b>	<b>387</b>			

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามลักษณะของกิจการ 4 ลักษณะ โดยงานวิจัยนี้กำหนดระดับค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จึงต้องตรวจสอบรายชื่อโดยวิธีการของ Scheffe' หลังจากที่ได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะกิจการต่างๆ เป็นรายชื่อเรียบร้อยแล้ว สามารถนำมาสรุปเป็นข้อมูลในลักษณะตารางได้ดังตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความเป็นไปได้ของลักษณะกิจการเป็นรายคู่

ลักษณะของกิจการ					
	พณิชยกรรม	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	บริการ	
	ค่าเฉลี่ย	4.05	4.34	4.40	4.12
พณิชยกรรม	4.05	-	0.29*	0.36*	0.07
เกษตรกรรม	4.34		-	0.06	0.22*
อุตสาหกรรม	4.40			-	0.28*
บริการ	4.12				-

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลังจากที่ได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะกิจการต่างๆ เป็นรายคู่เรียบร้อยแล้ว สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มเกษตรกรรมกับกลุ่มบริการกลุ่มอุตสาหกรรมกับกลุ่มบริการ

กลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรรมกับกลุ่มอุตสาหกรรมกลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มบริการ

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยพบว่าการที่กลุ่มเกษตรกรรมกับกลุ่มอุตสาหกรรมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน เพราะอุตสาหกรรมที่ตอบสนองแบบสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งใช้สินค้าเกษตรและปัจจัยด้านแรงงานในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียงเป็นปัจจัยในการผลิต

ส่วนกลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มบริการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรีมีระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน อาจเป็นเพราะลักษณะของการประกอบการพาณิชย์กรรมและบริการมีความเหมือนกันในเรื่องของการให้บริการลูกค้า เพราะเป็นลักษณะของวิสาหกิจที่ต้องมีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มลูกค้าโดยตรงมากกว่ากลุ่มเกษตรกรรมและกลุ่มอุตสาหกรรม

### **ข้อคิดเห็นและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน**

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบแบบสัมภาษณ์ในตอนท้ายซึ่งเป็นข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้ถามความคิดเห็นผู้ประกอบการว่าการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจควรเน้นเรื่องใดบ้าง ปรากฏคำตอบเรียงลำดับตามความถี่ที่มีผู้ตอบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 13 ลำดับ ดังต่อไปนี้

1. เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศตามลำดับเป็นหลัก
2. เน้นการจ้างงานเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่ต้องให้เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
4. ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบและผู้ขายส่งสินค้า
5. ใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก
6. จัดการแบบค่อยเป็นค่อยไปแต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาวเป็นหลัก

7. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ
8. ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้นเป็นหลัก
9. มีขนาดของกิจการที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
10. ผู้ประกอบการต้องมีความขยันหมั่นเพียรและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
11. ผู้ประกอบการต้องดำเนินกิจการภายใต้จิตสำนึกที่ดี ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
12. เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการบริหารจัดการ
13. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รักษาดูแลกันในชุมชนมีความสามัคคีปรองดองกัน สามารถทำงานร่วมกันได้

จะเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์เรื่องการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรีที่เชื่อมโยงกับสามองค์ประกอบ และสองเงื่อนไข ดังนี้

- ความพอประมาณ ได้แก่ ข้อ 2, 6 และ 8
- ความมีเหตุมีผล ได้แก่ ข้อ 1, 3 และ 9
- การมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ ข้อ 7, 10 และ 13

สองเงื่อนไข

- ความรู้ ได้แก่ ข้อ 5 และ 12
- คุณธรรม ได้แก่ ข้อ 4 และ 11

## สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อสรุปได้ดังนี้ 1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด แนวปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้สูงได้แก่ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว และหลักการ 'ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก' 2) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามลักษณะของกิจการ 4 ลักษณะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะกิจการต่างๆ เป็นรายคู่พบว่ากลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรรมกับกลุ่มอุตสาหกรรม, กลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มธุรกิจบริการ 3) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการ

ประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

## อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการกิจการวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก กระจายกันอยู่ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่าความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่เสนอแนะโดย Phanthasen et al. (2003) แสดงให้เห็นได้ชัดเจนได้ว่าการประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้น ทุกชุมชนหรือทุกกิจการสามารถประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมั่นใจมาก มีความเหมาะสมที่จะยึดถือหลักการและแนวปฏิบัติที่ได้เสนอไว้ โดยให้ประยุกต์ดัดแปลงให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นกับลักษณะของแต่ละกิจการและแนวปฏิบัติในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนทั้งด้านพาณิชยกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ สามารถประยุกต์ใช้แนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชัย พันธเสน และคณะ ซึ่งได้เสนอไว้ดังนี้

แนวปฏิบัติในการดำเนินกิจการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการประกอบการ

1. ต้องเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่ราคาประหยัดที่สุด
2. ต้องเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ใช้ทดแทนแรงงาน เว้นแต่ในกรณีที่ไม่สามารถจ้างแรงงานได้เพราะจะมีผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งมีผลให้เกิดการจ้างงานให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้โดยไม่ขาดทุนด้วยพร้อมกันไป
3. ในกรณีสามารถทำได้ ให้รวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อที่จะให้สมาชิกทุกคนได้รับผลประโยชน์จากการประกอบการนั้น ทั้งในรูปการจ้างงานและส่วนแบ่งของผลกำไร
4. ต้องมีขนาดการผลิตที่เล็กที่สุดที่สามารถดำเนินการได้ โดยที่ยังมีกำไรเพื่อที่จะสามารถใช้ต้นทุนต่ำที่สุด สามารถทำตลาดภายในท้องถิ่นได้ง่าย โดยไม่จำเป็นจะต้องมีความเสี่ยงสูง
5. ต้องมีการผลิตที่หลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงจากการผันผวนของตลาดทำให้กิจการที่มีกำไรสามารถนำไปสนับสนุนกิจการประเภทที่ประสบปัญหาได้ นอกจากนั้นจะต้องสามารถใช้ของเสียจากกระบวนการผลิตหนึ่งมาเป็นปัจจัยนำเข้าของอีกกระบวนการผลิตหนึ่งได้ ทำให้ของเสียจากระบบการผลิตทั้งหมดมีน้อยที่สุดหรือเกือบไม่มีเลย
6. ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดสามารถดัดแปลงมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด พยายามทำให้ของเสียจากกระบวนการผลิตมีน้อยที่สุด และถ้ามีก็ต้องพยายามแปรรูปเป็นสินค้าใหม่ให้มากที่สุด

7. ทุนที่ใช้ในการดำเนินการจะใช้ทุนจากผู้ประกอบการเองหรือจากสมาชิกของสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการขยายกิจการนั้น จะทำโดยการสะสมจากกำไรหรือการเพิ่มทุนจากสมาชิกแทนที่จะเป็นการกู้ยืมจากภายนอก เป็นการเน้นความไม่โลภและลดการเสี่ยงจากภาวะความผันผวนทางการเงิน

8. เน้นการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนานั้นได้จากกำไรส่วนหนึ่งของกิจการเป็นหลัก

### ข้อเสนอแนะ

1. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำได้ในทุกระดับ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับอื่น หรืออาจเป็นระดับธุรกิจในพื้นที่อื่น

2. การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเทคนิคทางการบริหารในสมัยปัจจุบัน เช่น การบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาล บรรษัทภิบาล การบริหารความเสี่ยงขององค์กร เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ทั้งในระดับองค์กร ระดับอุตสาหกรรม และระดับประเทศ

3. ควรศึกษาการพัฒนากระบวนการพื้นฐานข้อมูลเพื่อการบริหาร คือ ฐานข้อมูลเศรษฐกิจ ฐานข้อมูลสังคม และฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีระบบคลังข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความพอเพียงในด้านต่างๆ ในระดับหน่วยงาน หรือระดับท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างในการพัฒนาไปสู่ฐานข้อมูลระดับที่สูงขึ้นต่อไป

4. ควรมีหน่วยงานระดับจังหวัดเพื่อดูแลขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืนตลอดไป

5. ควรศึกษารูปแบบการสร้างการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในสังคมไทย

6. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดให้มีโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ประกอบการทั้งทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอาชีพโดยมีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง มาบรรยายอย่างต่อเนื่อง

## References

- Hutanuwat, N., & Hutanuwat, N. (1999). *Community business strategic planning. Production and document services, office of academic resources of Ubon Ratchathani University*. Retrieved January 13, 2011, from <http://lib.vu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=1312>. (In Thai).
- Kusumavalee, S. (2008). *Sufficiency economy philosophy and organization development*. Summary of keynote address in seminar strategic communication to concept diffusion of sufficiency economy. Ramkhamhaeng University. Retrieved January 12, 2011, from <http://patientswww.tci-thaijo.org/index.php/NDJ/article/view/2809/2196>. (In Thai).
- Lekutai, S. (2008). *Sufficiency economy and Thailand's industrial sector*. The Article in Academic Seminar of the 30<sup>th</sup> Anniversary of The National Institute of Development Administration Establishment. Retrieved January 12, 2011, from <http://libsearch.nida.ac.th/>. (In Thai).
- Mungsawat, P. (2007). *Sufficiency economy philosophy with economic management*. Center of study of sufficiency economy of The National Institute of Development Administration. Retrieved January 12, 2011, from <http://www.thailandnce.eco.ku.ac.th/document/paper/1.5.pdf>. (In Thai).
- Pengpinit, T., et al. (2011). Success indicators of sufficient farming of local philosophers and multilateral in the Northeast. *SDU research Journal of Humanities and Social Sciences*, 7(2), 91-102. (In Thai).
- Phanthesen, A., Premchun, S. and Kiattidetpanya, P. (2003). *Application of sufficiency economy with small and medium enterprise*. The Thailand Research Fund.
- Piboonsarawut, P. (2006). *Sufficiency economy philosophy according to His Majesty's initiative*. Summary of keynote address in seminar strategic communication to concept diffusion of sufficiency economy. Ramkhamhaeng University. Retrieved January 12, 2011, from [www.plk1.obec.go.th/jrs/01.doc](http://www.plk1.obec.go.th/jrs/01.doc). (In Thai).

Rupkumdee, V. (2008). *Sufficiency economy philosophy and community development*. The Article in Academic Seminar of the 30<sup>th</sup> Anniversary of The National Institute of Development Administration Establishment. Retrieved January 14, 2011, from <http://libsearch.nida.ac.th/>. (In Thai).

Sufficiency Economy Movement Sub-Committee. (2006). *What is sufficient economy?*. Retrieved January 12, 2011, from <http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/publication/sufficiency-economy>. (In Thai).

### คณะผู้เขียน

#### ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนวุฒิ พิมพ์กิ

คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี  
131 หมู่ 10 ต.พลวง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี 22210  
e-mail : thanawut-pi@rmutto.ac.th

#### อาจารย์จันทนา ฤทธิสมบูรณ์

คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี  
131 หมู่ 10 ต.พลวง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี 22210  
e-mail : ridsomboon@hotmail.com

